

60 години Руска филология в Софийския университет. Сборник научни статии. С.: Университетско издателство «Св. Климент Охридски», 2006. Раздел «Литературознание».

В литературоведската част на сборника, в съответствие с цялостната му концепция, са представени всички поколения на българските русисти, посветили се на изучаването на поетиката и историята на руската литература. Със свои статии участват както доайените на специалността проф. Иван Цветков, проф. Мария Гургулова, доц. Евдокия Метева, така и представителите на средното поколение в целия му диапазон (доц. И.Захариева, доц. Л.Терзийска, доц. Й.Мороз, доц. Р.Евтимова, доц. Р.Божанкова, доц. Л.Димитров, доц. А.Вачева, гл. ас. д-р И.Чекова, гл. ас. д-р Г.Петкова, гл.ас. Р.Корсемова) и най-младите, поели по трудния път на научните изследвания, нашите докторанти Д.Михайлов и И.Пеев. Повечето от авторите, предоставили за публикуване свои работи, са настоящи и бивши преподаватели от катедрата по руска литература. Много ни радва съпричастността и на колегите от секцията по руска литература на Института за литература на БАН ст.н.с. II ст. д-р Хр.Манолакев и ст.н.с. II ст. д-р Р.Илчева, изявяващи се и много години като хонорувани преподаватели към катедрата. И възрастовият диапазон на участниците, и тематичното многообразие на техните търсения в областта на руската литературна историография предполагат разнообразието на проблематиката и подходите в публикуваните статии.

В сборника са представени общо 17 статии, третиращи проблематика от руския фолклор, руската литература на XVIII, XIX, XX век до наши дни с битиуването ѝ в Интернет.

Мястото на популярните християнски светци-воини Св. Георги Победоносец и Св. Димитрий Солунски в руския народен календар, в езическите обреди и земеделски култове е предмет на статията на Илиана Чекова. Авторката разглежда материал от руски народни песни, духовни стихове, поговорки и др. жанрове, потърсени са паралели с българския и славянския фолклор, отчетат се особеностите на иконографията на двамата светци.

По хронологичен ред следва статията на Ангелина Вачева, която разглежда основен компонент от поетиката на автобиографията на Екатерина II – така наречения «автобиографичен пакт» – своеобразния «договор» на авторката с предполагаемия читател, тясно свързан с основния за мемоарния жанр проблем за искреността на разказа и определящ стратегиите в изграждането на собствения образ на мемоаристката и тези на останалите персонажи.

Людмил Димитров остава верен на търсенията си като пушкинист. Този път той се обръща към символиката и поетичния строй на малкото и малкоизвестно стихотворение на поета «Роза».

На особено внимание в сборника се радва творчеството на Лермонтов, на което са посветени три статии. Евдокия Метева съсредоточава анализа си върху романтичната експресия и символиката на природата в поемите и лириката на поета. Акцент е поставен върху колористиката на Лермонтовите стихове,

съотнесена с летния слънчев кавказки юг, върху вътрешната динамика и развитие на пейзажите в неговите произведения. Особен интерес представляват и другите две статии, визиращи съотнесеността на творчеството на Лермонтов с това на други автори. Мария Гургулова провежда паралели между психологическата проза на Лермонтов и Всеволод Гаршин, а Христо Манолакев поставя неизследвания досега въпрос за сходството между образите на Печорин от «Герой на нашето време» и Свидригайлов от «Престъпление и наказание» на Ф.М.Достоевски.

Младият изследовател Димитър Михайлов е избрал нетрадиционен подход към личността и творчеството на Гогол, като си поставя за задача да разгледа ролята на феномена страх в живота на писателя, отчитайки както характерологичните му особености, така и условията на неговото възпитание, общуването му с други личности, религиозността му.

Друг автор от руската класическа литература, привлякъл вниманието на нашите автори, е А.П.Чехов. На специфичния проблем за епифанията на лицето (термин заимстван от «новата антропология» на Левинас) в късната Чехова проза е посветила усилията си Румяна Корсемова. Въз основа на редица разкази («Светлини», «Съседи», «Дамата с кученцето», «Цигулката на Ротшилд», «Йонич» и др.) се анализира майсторството на писателя да пресъздава ролята на мимиката в междуличностното общуване на персонажите. Ивайло Пеев пък избира темата за телесното познаване на комичното в ранната проза на Чехов («Дебелият и тънкият», «Щерка на Албион»), вписвайки се в актуалната днес тенденция за отчитането на семантиката на езика на тялото.

На символическия «мегаобраз» на легендарния град Китеж в руската литература и фолклорните му реминисценции (в творчеството на З.Гипиус, Дм.Мережковски, М.Пришвин, Н.Клюев, А.Ахматова, М.Волошин, Д.Андреев) посвещава статията си Ирина Захариева.

Дихотомията «живот-смърт» в пиесите «Балаганчик» и «Незнакомка» и парадигмата на образите на смъртта разглежда Йосиф Мороз в изследването си за феерията от маски на смъртта в драматургията на Александър Блок.

Една от безспорно най-интересните работи в сборника – тази на Галина Петкова – е посветена на малкопознатия феномен на литературна мистификация от началото на ХХ в. със създаването на образа на поетесата Черубина де Габриак от Максимилиан Волошин и Елизавета Дмитриева. Въз основа на историята на мистификацията, разказана впоследствие поотделно от всеки от създателите в официална (печатна) и неофициална (епистоларна) форма, на читателското внимание се предлагат интересни изводи за процеса за институционализация на жените писателки в руския модернизъм.

Лидия Терзийска разглежда особеностите на сюжетостроенето и връзките му с различните видове роман (приключенски, семеен, исторически) в романа «Бялата гвардия» от М.Булгаков.

Еlegantна покана за прочит на метафоричността на «Покана за екзекуция» от Владимир Набоков отправя към читателите Румяна Евтимова.

Иван Цветков пък размишлява над проблема за класическата традиция в поезията на Александър Твардовски.

Върху руските политически вицове от ХХ век изгражда атрактивната си статия Радослава Илчева. «Животът след смъртта» на руските държавници се интерпретира от нея през призмата на характерното за руската култура митотворчество, изработило своите валидни и до днес механизми през далечното осемнадесето столетие.

В заключение ще се спра на статията, с която започва литературоведският раздел на юбилейния сборник – «Аспекти на дигиталната филология» от Ренета Божанкова. Тя очертава ясно както съпротивата на традиционното филологическо мислене, постепенно свикващо с дигитализирането на книгата, така и перспективите, които ни откриват новите технологии.

Накрая искам да изразя нашите благодарности към деканското ръководство на Факултета по славянски филологии за подкрепата при публикуването на този сборник

И така, сега имате думата вие, нашите читатели. Искрено се надявам, че всички ние, въпреки разнопосочността на изследователските си интереси, сме успели в едно – да спечелим вашия интерес и да ви предизвикаме да разгърнете страниците на тази книга, която ще запази моментната снимка на нашите интелектуални търсения.

Доц. Ангелина Вачева